

FÖRORD

Under de senaste åren har diskussion förts kring hur lärares professionella utrymme i skolan ska kunna öka. Behovet av en större tillit till professionen har förts fram från flera olika håll och lärares professionsutveckling har kommit att stå allt mer i fokus. Flera statliga satsningar har gjorts på professionsstärkande åtgärder och många skolhuvudmän har satsat på kompetensutvecklande insatser för att stärka sin lärarkår. Detta måste ses som en positiv utveckling samtidigt som det väcker frågor kring styrning och utveckling av skolan. Går det att styra fram utveckling av en yrkesgrupp? Leder ”utifrånstyrning” automatiskt till ”inifrånutveckling”? Hur bör balansen se ut i en skola som är professionsstyrd samtidigt som ansvaret att skapa de nödvändiga förutsättningarna för professionen vilar tungt på stat och skolhuvudman? Om utveckling av undervisning och annan skolverksamhet ska utgå från de faktiska behov som finns krävs ett systematiskt arbete för att bedöma behoven. Vem är bäst lämpad att göra en sådan bedömning – de yrkesverksamma i skolan, skolhuvudmännen eller staten? Behövs ett kritiskt ”utifrånöga” för att få till stånd en saklig bedömning?

I FoU-programmet *Lärares praktik och profession* har lärare och skolledare hos två kommunala och två fristående skolhuvudmän arbetat tillsammans med forskare. Syftet har varit att stimulera ett kollegialt arbetssätt och få igång ett långsiktigt och forskningsbaserat utvecklingsarbete som bygger på de klassrumsnära frågor som lärarna själva ställer sig för att klara sitt undervisningsuppdrag. Även om fokus har legat på lärarna har skolledare på olika nivåer också varit involverade i programmet utifrån övertygelsen att det krävs ett aktivt samspel mellan yrkesgrupperna för att säkra förankring i organisationen och långsiktig hållbarhet. Eftersom det saknas forskning kring de komplexa processer som sätts igång i ett kollegialt arbete har ambitionen varit att få fram mer kunskap när det gäller under vilka omständigheter, varför och hur lärares undervisning och professionalitet utvecklas.

FoU-programmet har letts av Anette Jahnke, som är projekt- och processledare på Ifous, och kvalitetsgranskats av Karin Hermansson, FoU-ansvarig på Ifous. Forskningsinsatsen har genomförts av en forskargrupp vid Göteborgs universitet under ledning av docent Anette Olin. I denna rapport kan du läsa om resultat och erfarenheter från både forsknings- och utvecklingsarbetet. Rapporten presenterar inte några färdiga koncept och ger inte heller några svar på frågan om hur professionsutveckling bäst går till. Men här redogörs för lärdomar och insikter som deltagarna har erövrat som kan vara relevanta i ett vidare perspektiv. Det är vår förhoppning att denna skrift ska ge såväl inspiration som kunskaper och dessutom bidra till dialog om hur forskare och praktiker tillsammans kan utveckla utbildningsverksamhet.

Rapporten får gärna citeras med angivande av källa.

Stockholm i september 2021

Marie-Hélène Ahnborg
VD Ifous